

Погребна Анна Олегівна, курсант навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ;

Воробей Олена В'ячеславівна, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ БАНКНОТ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ОНОВЛЕНОЇ СЕРІЇ

Сучасні паперові гривні Національного банку України виготовляються на Банкнотній фабриці України, розташованій у м. Києві. Національний банк України постійно працює над питаннями оптимізації номінального ряду банкнот, уважно вивчає потреби суспільства та економіки щодо достатності тих чи інших грошових знаків. Це питання залежить від багатьох чинників, таких як розмір грошових доходів населення, рівень споживчих цін, ступінь використання в обігу наявної банкноти найвищого номіналу, рівень розвитку безготівкових розрахунків тощо.

Так, з метою оптимізації готівкового обігу Національний банк у 2014 році розпочав оновлення номінального ряду гривні:

– у грудні 2014 року відбулася презентація банкноти номіналом 100 гривень зразка 2014 року з удосконаленою системою захисту (банкнота уведена в обіг через три місяці – з 9 березня 2015 року);

– у грудні 2015 року відбулася презентація банкноти номіналом 500 гривень зразка 2015 року з удосконаленою системою захисту (банкнота уведена в обіг через чотири місяці – з 11 квітня 2016 року);

– у вересні 2016 уведена в обіг пам'ятна банкнота номіналом 20 гривень.

Оновлена банкнота номіналом 100 гривень зразка 2014 року має переважаючий жовто-оливковий колір і тонований під цей колір банкнотний папір. Розмір нової банкноти аналогічний розміру банкноти номіналом 100 гривень зразка 2005 року. За кольором і розміром вона чітко відрізняється від банкнот інших номіналів, що допоможе краще визначати номінал.

У центральній частині лицьового боку банкноти розміщено портретне зображення Тараса Шевченка та уривок з його твору. У центральній частині зворотного боку банкноти розміщено зображення Київського Національного університету імені Тараса Шевченка. У нижній частині банкноти розміщено рік затвердження зразка банкноти.

Серійний номер надруковано двічі – вертикальний номер (зі змінною висотою цифр) віддруковано фарбою чорного кольору, горизонтальний номер – фарбою червоного кольору.

Новий елемент захисту – оптично-змінний елемент SPARK, що має кінематичний ефект. При зміні кута нахилу банкноти на ділянках зображення спостерігаються поступові переходи від золотистого кольору до зеленого. Приховане в орнаменті зображення цифрового позначення номіналу. Число «100» стає видимим під час розглядання банкноти під гострим кутом до джерела світла. Фрагментарне зображення цифрового позначення номіналу «100», що набуває цілісного вигляду під час розглядання банкноти проти світла.

Оновлена банкнота номіналом 500 гривень зразка 2015 року має також удосконалену систему захисту.

1. Багатотоновий водяний знак – зображення портрета ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ, що повторює портретне зображення, надруковане на лицьовому боці банкноти. Зображення розміщено локально з лівого краю лицьового боку банкноти та видиме під час розглядання банкноти проти світла.

2. Світлий елемент водяного знака – зображення цифрового позначення номіналу, розміщене вертикально в правій нижній частині багатотонного водяного знака. Зображення видиме під час розглядання банкноти проти світла.

3. Захисні стрічки

3.1. Занурена в товщу паперу полімерна стрічка, видима праворуч від портрета Григорія Сковороди під час розглядання лицьового боку банкноти проти світла.

3.2. «Віконна» полімерна стрічка темно-сірого кольору, частково введена в товщу паперу, з яскраво вираженим кінематичним ефектом, що розміщена біля правого краю банкноти.

4. Елемент SPARK – оптично-змінне зображення розгорнутої книги, що має кінематичний ефект, розміщене праворуч від портрета Григорія Сковороди.

5. Рельєфні елементи – елементи, шорсткість яких відчувається на дотик. Присутні тільки на лицьовому боці банкноти (портрет, написи, цифрові позначення номіналу, мікротексти).

6. Елемент для людей з послабленим зором – рельєфний елемент у вигляді трьох крапок зеленого кольору.

7. Латентне зображення – цифрове позначення номіналу «500», приховане в двоколірному орнаменті, розташованому по середині правого краю банкноти.

8. Наскрізний елемент (суміщене зображення) – зображення, всі елементи якого збігаються та доповнюють один одного під час розглядання банкноти проти світла (зображення цифрового позначення номіналу «500»).

9. Орловський друк – спеціальний вид друку, що забезпечує різкий перехід одного кольору в інший на елементах дизайну без їх розривів і зміщення.

10. Райдужний друк – спеціальний вид друку, що забезпечує поступовий перехід одного кольору в інший на елементах дизайну без їх розривів.

Банкнота номіналом 20 гривень 2016 року, присвячена 160-річчю від дня народження видатного українського письменника Івана Франка, випущена тиражом один мільйон штук. Дизайн та захист цієї банкноти аналогічний до банкнот нового покоління 100 грн (зразка 2014 року) та 500 грн (зразка 2015 року). Портрет Івана Франка знаходиться в центрі банкноти. Національний банк розробив цю банкноту з метою вдосконалення технології виготовлення грошових знаків національної валюти і їхніх захисних елементів. Працюючи над

створенням НБУ втілив найсучасніші інноваційні технології як у дизайні, так і в системі захисту.

У березні 2016 року вітчизняна фабрика банкнотного паперу виготовила першу партію паперу для гривень НБУ із частковим вмістом українського льону. Фахівці вже давно замислювалися над доцільністю використання в композиції паперу, крім бавовни, також інших рослинних натуральних волокон. Наприклад, траплялися випадки застосування при виготовленні паперових грошей волокон рисової соломи або манільського прядива (це рослинне грубе задерев'яніле волокно, що отримується з рослин сімейства бананових). Тривалий час успішно застосовували волокна льону з метою виробництва паперової основи для доларів у США.

Вартість вітчизняної лляної сировини помітно нижча від імпортованого бавовняного волокна, яке є дефіцитним товаром. Використовуючи льон, можна знизити витрати, пов'язані із забезпеченням країни необхідною кількістю банкнот гривні, підтримати національного товаровиробника цієї сільськогосподарської культури та створити додаткові робочі місця. Рівень фізико-механічних показників нового паперу відповідає всім новітнім вимогам Національного банку України. Завдяки своїм природним властивостям волокна льону значно перевищують за механічною міцністю волокна бавовни, забезпечуючи кращу зносостійкість паперу.

Безумовно, тільки застосування багаторівневої системи технічно складних методів захисту та їх вчасне оновлення дозволить забезпечити надійним захистом таку категорію важливих для держави документів, як банкноти.